

РАДОВА

№ 176

Вівторок, 1 жовтня (18 вересня) 1918 року.

№ 176

ДЕРЖАВНИЙ НАРОДНИЙ ТЕАТР.

Троїцький Дім. В-Васильєвська вул.

Сьогодні 1-го жовтня **Суета**; 2-го Мартин Воруля; 3-го За двома зайцями; у вівторок: Неабо. вист. буде **РОВІЙНИЙ ШІЛЕР** пер. Ол. Черняхівського. Дир. і год. реж. П. К. Сакагацький.

Другий Городський Театр.

Городський Театр під орудою М. Садівського.

Сьогодні 1-го жовтня **Невольник**; драма на 5 д. з епіт Кропивницького; 2-го у вівторок: **Невольник**. Вист. 3-го ЗА АРОВАНЕ КОЛО. Квітки пруд. а 11-2 г. дня і в 5-0 г. вч. Початок о 8 год. веч.

Державний Земельний Банк

1-го цього вересня відкриті операції, Управління Банку знаходиться в м. Києві, на Володимирській вулиці в будинку № 10, а Відділи його мають у всіх губерніях України в помешканнях бузких Відділів Крестьянського Посемельного Банку; особи бажаючі одержати відомості мають звертатися до Капеларя Банку й його Відділів в присутні дні від 10-ти до 4-х годин. 2-1148-2

Рада т-ва „БАТЬВИЩИНА“ Подільська губерньська народна управа

на 1-ше жовтня скликає загальні збори за для обговорення питань, порушених на попередніх зборах. Збори відбудуться о 3 год. вечері в приміщенні українського клубу — Пушкінська 1. Кожному членові для права голосу треба мати при собі членську картку. 2-1174

Міська Управа по оціночній збірці

підняв до відома п.п. домовласників, що згідно постанови Думи від 20 вересня 1918 року домовласники зобов'язані подати в Міську Управу не пізніше 5-го жовтня 1918 року по новому стану збору про склади та інші нерухомі майна. Власники заявляють безплатно у всі предмети, які вартістю до 20 руб. год. в Мійській Управі міста № 3. Непозначені заявляють означений збір за вартістю по 20 руб. год. 2-1175-2

„НАРОДНЯ СПРАВА“

Від того бажає зайняти св. посаду, за проханням редакції подавати про те заяви (можна особисто, листом, по-телеграфу). До заяви потрібно додати відомості про журнальний стаж і особисті дані. Платня 800 карб. на місяць. 2-1185-1

Великий Словник і осібно-Український

в 2-х томах виходить в друку в місті Києві. Видання Подільської губ. Народної Управи. **НАЙПОВНИШИЙ ЗА ВСІ СЛОВНИКИ.** 30.000—російських слів. 450—сторінок дрібного але вразного друку, по 2 сторінки на кожній сторінці (800 сторінок). РОЗМІР—велика вісімка. НАРОДНО на укр. тексті. ЦНА—15 руб. за два томи. ЗНИЖКА 30% при замовленні. ЗАВДАТОК (половина вартості) присилати на адресу: Кам'янець-Под. губ. Каса дрібного кредиту. 10-1083-10

Кам'янець-Подільський Державний Український Університет.

Вступ продовжено до 10 жовтня. До прохання подавати діючі документи і платню: 125 карб. істор.-філ. і 150 карб. філат. Адреса: Кам'янець-Подільський Університет. 3-01037-3

В електротехн. школі заняття почались

23 вересня нов. ст. Нові права: авіація, техніка і інженера. Курс 2-го пол. р. для осіб 6 кл. і 3-го пол. р. експ. 4 кл. сер. шк. або вищу поч. школу. Приймоч. прохання продовжується до 15-го жовт. Київ. Станіславська № 55-б. 9-12 год. ранку і 4-7 веч. Допускають і прийом відбаслухачів. 1159

У ПОЛТАВІ

З дозволу Мін. Нар. Освіти, Т-вом „Прогрес“ відкривається **ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКА ШКОЛА.** Лекції читає харк. у-ву Вагала, Суздов, Кульбакін, Шніт та інші і місцеві лектори. В студентів приймаються особи обоєго полу з середньою освітою, згідно з правилами вступу до київських укр. держ. У-ву (Держ. Вісник № 31). Прохання і документи подавати в департаменту факультету (Срітенська, 37). Семестрова плата 125 карб. Початок лекцій 9 жовтня в. ст. 3-01041-3

Туркестан.

Інформація. Розвідки. Доручення. Пошта. Ів. Оплонов. Маріє-Влаговісна 99. 5-1178-1

Тимчасові умови передплати на 1918 рік.

за 3 міс.	за 6 міс.	за 9 міс.	за 1 рік.
30 р.	20 р.	10 р.	

Передплати приймаються тільки з 1-го числа кожного місяця. — За зміну адреси 50 коп. (при зміні доконче прикладає стару адресу).

Адреса редакції й контори:
У КИЇВІ, ІНСТИТУТСЬКА 22.
Телефон редакції 64—30. Пощт. скринька № 373.
ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМІЧНА Й ЛІТЕРАТУРНА.
Виходить щодня, окрім понеділків і днів після великих свят.

Умова друкування оповісток:
За сторінку: 3 карб. — жовт. На 1-й сторінці 2 карб. за 1 рядок в 1 спеціальну петлю в кожній раз.
Особам, що шукають драці за оголошенням, потрібно як в 3 рядки: шп. 2 карб. за 1 ряд.
Контра відбиття від 10—3 год.
Ціна окремого 45 к. № у Києві В провінції і 45 к. на вокзалах

шим урядом. Ми переконалися, що його наміри лояльні і для України корисні і бажані, що він старатиметься розв'язати ті проблеми, котрі для України є конечні. Зараз ми маємо вже переміру обох держав, ми встановили вже певний modus vivendi між обома державами і є повна надія, що ми скоро доб'ємося повного миру з цією державою.

Але в другому уступі своєї промови фон Гінце характеризує загальне становище на сході, каже: „завдяки берестейському договору ми маємо на сході мир. Наш інтерес, інтерес німецької держави і її союзників лежить в тому, щоб при цьому мирі бути так довго, доки це буде можливе. Ця можливість залежить почасти від нас, а почасти також і від других чинників“.

Ми зіставили ці два уступи промови німецького міністра закордонних справ, щоб собі добре з'ясувати ті думки і наміри, які зараз маються серед німецьких урядових кол. Слідуючи за думками фон Гінце належить сказати: тимчасово будуючи самостійну українську державу, але в відповідному часі, коли відносини зложаться інакше, ми не будемо настановляти на берестейському договорі. Ми вже зазначували нераз погляди німецького політичного світа на берестейський договір. Одні жадають, щоб було вже зараз переведено його ревізію, другі—держати при йому, закріпити його так, щоб при будучому міжнародному мирі могли виступити для себе на найбільш вигідних умовах. Все ж таки фон Гінце зазначає, що самостійна Україна залежить в великій мірі од нас самих, од консолідації внутрішньої самої України.

Така консолідація—за мою думку—при сучасних політичних обставинах на Україні вляється майже неможливою, на всякий випадок є вона фактом далекої будучини.

Конфісовано 6 ряд.
П. Дідюшок.

3 газет та журналів.
„В дурному“ Представники великої „общества“ руської культури в „Русском Голосі“ великі дотепно скривляють силу цієї культури, демонструючи своє феноменальне неутво.

Учням нікаль не можуть об'яснити, чому текст зрештою клязє Владимира святого і подвійні літерські написання на „московському“ язикі, а не на українському.

Так і знає, вихватку наука, котрий не знає, чи можна говорити про „текст“ часів Володимира I дивно, що В. П. Науменко спокійно засідає в колігій цих панів і не знається їм пояснити, що за часів київської держави в пам'ятках стільки руських язичків пис, скільки і українських. Чи В. П. Науменко вже не соромиться своєї милої компанії.

Всюку ша. В тім самім „Рус. Голосі“ в іншій лізі, старіше вислідяться перед російською злобою для свого, Петра Мажоса, недавній український патріот, а тепер перебіжчик. Він вертає громи на редакцію „Селянського Слова“ за те, що в газеті містяться вірші С. Руданського. Цей суетливий і нікчемний еркакун ховає од своїх читачів, що вірші С. Руданського, як і твори інших класиків нашого письменства, містяться в газеті вже скільки тижнів. Він не зобов'язаний і людський глумор С. Руданського в віршах, в яких виключно з народних анекдотів, представляє як якийсь шовіністично-крутість редакції „С. Сл.“ А проте гнівається на цих і видних земляків не можна, бо Мажоса це представляє, а прийдє їх більше і будуть вони ще гірші. З небуття і безвісті виникають героїчний руської реакції, як

небуття повисакували вони ж таки, як демагоги в революції.

„За призначення“ князь А. Голіцин во нагородженіє“ голова „Протофіса“ подав записку про стан залізничного транспорту.

Схема доклада така:

В доповідному базейні сила зугупля продаде. В містах перестав працювати освітлення і водопровод. Це виникає через незоральний транспорт.

Треба сплатити пошліку міністерства шляхів.

Міністерство шляхів не вважаючи на пропозиції устатки заводів взяти на себе ремонт рухомого складу, обмежується в цій справі самою казначейською перепискою.

Треба українські дороги в гіршому стані, ніж були до революції і під час революції.

А ось вам друга схема, яку бере з цієї газети, з передової статті.

Транспорт України тепер в такому стані руїни, в якому ніколи не був за війни, ні за тимчасового уряду, ні—страшно сказати—за більшовиків.

Вугілля в Донецькому басейні, скільки хочете.

А я можу назвати таких промисловців, котрі три місяці тому пропонували взяти на себе ремонт паровозів, ім. одновий папірцем.

Ну, і т. д. Це ми подали уривки з передової статті в „Голосі Києва“ А. Шленка. Кн. Голіцин— голова „Протофіса“, А. Шленко— секретар „Протофіса“, „Голос Києва“ містить передовиці з докладів „Протофіса“, „Протофіс“ інше доклади з передовиць „Голоса Києва“. Міністерство шляхів дало заперечивий протест на палляків, коли вони підставляли до державного шпота. Тепер ведеться змова між міністрами шляхів і держави, вільна преса заобігнано допідма. Пани міста держава, пани наслідки „Кієвщина“—скільки вам заплачено?

Політика і життя в Холмщині.
Подорож факти і документи, які яскраво показують відношення поляків до українського населення в Холмщині.

1) Газета „Nustrowany Kurier Sodzienny“ в ч. 103 від 19 липня с. р. помістила статтю „Pilnujcie porob“ іну в перекладі на українську мову подано:

„Двохтисячові“ землі Холмської й Підлякши під титлом „Не одмамо землі“ пише: „До нас доходить вісти з усіх кутів Холмщини й Підлякши, що все частіше починають повертатися православні полки... Вони приносять не тільки пошесть революційну, але заравом і православіє—наругу польської католицької землі! Зпомаги ми повинні розпочати безмілосердну боротьбу, не дозволяючи їм навіть зітхнути на нашій землі. Нехай їм ідуть до Росії православної! Зробили неможливим їм саме життя: каліи молода, каваля хліба не вільно їм продати. Нехай одчують презирство наше. Ото ж бачити! Зрадником той буде, хто їм в чім-небудь услужить. На віки народ такого відкине від себе! Ото ж увага! Сидіть за попом „Pilnujcie porob“!“

2) Свіщенник Іван Лібуєв з села Ростоки на два прохання свої українською мовою одержав від Холмського коменданта такі відповіді (в перекладі з польського): „а) п. і к. команда повітова холм. Е. Д. 16565/з. V. До п. Івана Лібуєва в Ростоці. Холм дня 30 серпня 1918. Що до внесення просьби повідомляю, що землі церковні признані за власність державну, а тому до пана яко буйного настоятеля не відноситься тутешнє розпорядження від 9/VI 1918 л. 13814 що до віддання 1/3 врожай повертаючим власникам ґрунтів. В будучині належить вважати подання до п. і к. команди повітової на німецькій або польській мові“.

б) Дата й адресат ті самі, № 16564. Відносно внесення просьби повідомляю, що дом парафіяльний в Ростоці разом з церковною землею зданий в аренду і не може бути переданий для

користування панові. Разом з цим зазначаю, що згідно з тутешніми розпорядженнями не вільно панові справляти функції духовних, а тому перебування Ваше в буйній Вашій парафії безвідставне“. Обидва документи підписав за повіт. коменданта д-р Влоцький.

3) Шкільний будинок з українського села Дришова перенесено до польського сільця Станіславова.

4) Будинок церковно-парафіяльної школи з с. Волковця перенесений в с. Молодуні для польської школи.

5) Братський дім в с. Ростоці, збудований руками братчиків на братській гроші, в якому містяться сільська кооперативна крамниця та братська бібліотека—читальня, розібрані і перенесені до с. Клепшова на поправу хлібів католицького коенда.

6) Прибувши з Холма духовні і світські особи кажуть, що там українській інтелігенції, особливо духовенству, не можна на вулиці показуватися: на них показують пальцями, плюють, святять, говорять всякі нескудні слова.

А. Плавичу.

На біжучі темі.
Сторінка історії.
Я живу, як всі.
Те що я роблю—моя професія,—роблю люто, прихвально, ревниво і загоріло.

Роблю своє діло неспокойно, драгуючись наперед можливою суперечкою.

А як справді мені суперечать, то спорюся сердито, злобно і підсуваю моїм опонентам найгірші мотиви.

Од природи я й не такий вже злобний чоловік, але—що ж робити: війна, революція, горька війна, загальний шовінізм і людожерство.

Чоловік чоловіком: вояк.

Але я все ж таки трошки читаю і коли в старовині знахожу аналогії до сучасних подій і відносин, роблюся і мудрим і більш добрим.

Читаючи Ферро про величність і зацепад римської держави, поспрашив там надзвичайно жоркаві аналогії до сучасного життя.

Коли починаю в цілі уступі відставити людей і події, то виходить, що під одне ім'я часом можна підвести людей і людину, а разом з нею і цілу державу, инколи політику і т. д.

Але од цієї роботи пропадає добрість, а родиться злобний азарт.

Тому я лишую добрим і любезним до читача і подам йому часту цитату, а він нехай уже сам підставляє кого хоче і що хоче: сусіда, городського голову, поміщика, адміністратора або щось инше. Краце інше.

Бо на малу воду пускати свою думку не варт.

Отже ігнору з третього тому, розділ дванадцятий:

„Марк Антоній привів військ в Грецію і лишився там до початку весни; потім, гадаючи що не треба великої залогії для його справи, він призначив правителів для Греції й Македонії, а сам рушив на Схід.“

„Прибувши в Вітнію, він був оточений безконечними депутациями, що вирядили всі городи й держави Сходу, і які явилися чи то справдуються а хто з скаргами на шкоди, хто з проханням нагороди за вірність. Він мусів улітати в лабірнті династичних інтриг, муниципальних конкуренцій і політичних котерій, сприяючи одним і караючи інших, щоб утворити собі партію, відбудувати лад і авідуюсь витягти гроші“.

„Східне населення ще не бачило такого толерантного, що до веселоцій консула і поквасилося це використувати на свою вигоду: жрба тубільних інтриганів і авантюристів оточила його і здобула його ласку“.

Понавши в Таре, він зійшовся з інтриганкою Клеопатрою, котра готова була піти на ложе якого згодом консула, аби врятувати диастію Птолемеїв.

Вона збудила в Антонію мрію відійти Схід від Риму й Італії і замову стати царем Єгипетським.

«Не стільки військова сила Октавіана перемогла Антонію, як його власна вірність традиціям Риму, як громадська думка римська, котра ніколи не змогла би помилитися з сепарацією такого ласого шматка, як Схід, де було що їсти, пити, хороше ходити, де було золото і всяка розкіш».

«Убога і деплодуча Італія знизилася до останню і при тим шугу спробу самостійності Сходу, і тайфівські спекулянти кинулися захищати з Єгипту й Малої Азії те, чого не встиг вивести Октавіан, череміши Антонія».

«Спроба Антонія була чисто диастична, а не народня. Єгипетський трон мала йому будувати римська армія, ветерани й наймити, всі думки й ідеали яких були там, в Італії. Про місцеве тубільне військо Антоній і не подумав, а його було досить, щоби під рукою такого вдатного керівника, як він, воно могло стати грізною силою».

«Натурально, Антоній повинен би був цьому війську добре заплатити, — призначив місцевих законів, повагою до звичаїв і віри народу, демократичними реформами. Це було б легко зробити, бо римські легіони кунтували безмірно дорожче».

А. Явниович.

Коли-ж нарешті?

Справа повороту на Україну наших художніх і старовинних цінностей, після довгого і сліпого заціпеніння російської преси на цю тему, чомусь ушухла. А тим часом почати через опозицію тут, на півночі гинуть марно або ховаються безправно загарбані чужі великі цінності. Слід прагнути собі історію художніх багатств Петербургу.

Петро Перший набрав на бажу з баговинні і сказав: — Тут буде центр всебітву, — я так хочу. — І так стався. І сто тридцять мільонів людей, що заселяли шість частин ду землі, працювали на цього велетня Рамсеса, що збудував Петро, із шкуру піли, щоб содержувати бажу, звану Петербургом. І справді: повидирали картини з польських збірок і падаців, зупуцали над тисячолітніми культурами, звалили всі картини в одно місце, і все це без смаку, без сиття, ніхто їх не бачив, — навіть торядних репродукцій не було... Здерлися в кавказські мечеті, забрали найдорожчий священний посуд, де зберігаєть ся слюзи народів, забрали богів, яким молились цілі племена і сховали їх в темних ллохах Ермітажа. Суглани прислали гуди сфинксів пустині, і земничі боги пустинь, що випридалися чотирі тисячі літ на сонці, поставили там, над петербурзькою мловою. Ні разу сонце не гляне на їх, оповили їх черні хмари... Звончки прив'язують коло їхнього ідннжжа коней... І п'яний мужик горається коло сфинкса. Чи це не символ Росії?

Чом же досі чуже добро марно лежє над невеликими болотами і чом їсі власники того добра, в тім числі і ми, гаються з поворотом своїх багатств на рідні землі.

Іремша.

В міністерствах.

Обмін кредитових білетів.

Міністерство фінансів видало слідує оповіщення: «Міністерство фінансів оголошує до загальної відомості, що в силу затвердженого 24 го вересня 1918 року закону, кредитові білети, випущені згідно постанові Центральної Ради, від 19-го грудня 1917 року, вартістю 100 карбованців зразка 1917 року вилучаються від обігу».

Обмін означених кредитових білетів, котрі не мають зараз обов'язкового ходу на грошові знаки, робитимуть у всіх установах державного банку та екарбанках.

Гражданним стремом до кредівлення до обігу вищезначених кредитових білетів означатиметься 1-го листопаду 1918 року.

Після цього строку кредитові білети вартістю 100 карбованців зразка 1917 року не будуть прийматися у скарбові виплати і не будуть об-

в'язкові до обігу між приватними особами.

Опис підлеглих вилученню від обігу кредитових білетів вартістю 100 карбованців оголошено у № 8 «Вістника Генерального Секретаріату» від 31-го грудня 1917 року».

До з'їзду «Провіт».

Департамент позакліній освіти повідомляє, що з'їзд «Провіт» скликається на 21—22 жовтня ст. ст. (4—5 листопаду н.ч.). На з'їзді мусять бути з'ясовані:

- 1) Місцеві умови діяльності «Провіт».
- 2) Юридична їх безпека.
- 3) Програма культурно-просвітньої діяльності.

Бажаю, щоб усі «Провіти» подали писані справоздання про свою діяльність, щоб потім департамент міг їх звести до купи і обрати в один звіт.

Режисерсько-інструкторські курси.

Незабаром відкриваються в Києві режисерсько-інструкторські курси при театральному відділі головного управління мистецтв і національної культури.

Режисерсько-інструкторські курси поділяються на два відділи: режисерський і інструкторський.

Завдання режисерського відділу — дати вищу теоретичну освіту в галузі театральних мистецтв, а також і практичну спеціальну — режисерську підготовку для працівників театру всіх типів (народно-класичних, модерних й т. н.). Курс навчання на режисерському відділі двохрічний, приймаються особи з освітою середньої школи.

Інструкторський відділ своїм завданням має дати знання, потрібні для керування технічним та художнім боєм народних театрів (просвітницьких, шкільних-селянських). Курс навчання одnorічний.

Приймаються особи з освітою за 4 класи. Для осіб з значним сценічним стажем освітній ценз для вступу на режисерсько-інструкторські курси не обов'язковий.

В склад дисциплін, що викладатимуться на курсах входять такі:

Спеціальні: техніка режисерської справи, грім, мімодрама, будівництво сцени, декоративне мистецтво, сценічні ефекти.

Загально-освітні: Історія драми, історія культури, естетика, психолегія, художнє життя на Україні в минулі часи, естетика українського народу, історія української музики.

Означені дисципліни викладатимуть такі особи:

Професори: О. С. Грушевський, Павлуцький, Четверіков, п. п. Ніковський, Кислів, Широцький, Кейтка, М. К. Савдовський, М. Г. Бурчак, Гаевський, Стадник, а також спеціалісти-техніки. Річна плата за навчання 300 карбованців, вноситься вперед по півріччях по половині.

Інтерв'ю виконуючого обов'язки державного секретаря п. Миколи Могилянського в справі державної мови.

Подаємо де що з інтерв'ю, яке мав вик. обов. держ. секретаря п. Микола Могилянський, в справі державної мови.

Існування української мови, на якій говорять кількадесят мільонів населення об'єктивним фактом так, як існування відомих морфологічних і психофізічних особливостей в типі цієї етнічної різnorodності. Дійсно культурна точка погляду в відношенні до кожного етнічного індивідууму — забезпечити йому повний і вільний розвиток його природних придмет і здібностей. Коли натураліст з любов'ю збирає колекції, де ціниться найменша морфологічна особливість, як доказ багатства в творчості природи і пристосування до оточення, то секілярська є ціннішою мовою якою висловлюється весь кругозір душевних переживань, весь обсяг висловів, почувань і думок і виявляється весь духовне обличчя народу. На мою думку, в боротьбі за мову, націоналісти борються культурну цінність величезної ваги. Ті, що зі злобою говорять, що нарід сам не хоче вчитися своїй рідній мові, що нарід сам стремить до вивчення мови російської, як мови культурних класів Росії та України — не розуміють того, що це явище надто хоробливе дуже сумно і його можна пояснити цілою низкою причин, про які говорити зараз було б надто довго. В цьому розумінні величезне принципіально значення має оборона української мови, як державної, тому що народня маса мусить навчитися поважати своє право на народню мову і вітнати її як найбільше добре.

З другого боку дуже помалюються ті, які бажать осмігнути це примусом. До народньої душі треба підходити обережно і тільки культурним порядком викинали до життя свідомість свого «я». Звичайно це праця і довга і шлях важкий. Однак, крім цього шляху, нішого і не може бути. З другого боку факт існування поруч з українським народом колосальної самостійної російської культури і культурної інтелігенції висуває для української національності страшне питання життя і смерті. Без російської мови, російської літератури не може обійтися українська інтелігенція, бо це для мас — є шлях порозуміння з світовою культурою. Доки українська культура не піде цим шляхом самостійно, доки вона не забезпечить собі будучини, і я при цьому вітнати сивчуванні розвиткові самостійної української культури не може не сказати, що стоїть на черзі тяжкий іспит, і питання, чи здається його з успіхом, стоїть відкритим перед обличчям історії.

Що до теперішнього становища і його злочасних питань практичної політики, то тут приходиться рахуватися з фактом, що Росія, як культурна держава, тепер не існує. Україна з листопаду минулого року, в цілі самоохорони, (являє це в біології ввісне під назвою автономії), почала відмежуватися від колишньої Росії і коли б тепер наїшлися ідеалісти, котрі хотіли б урятувати ціле, поділивши його домі, то вони дуже помилуються: цілого воли би не врятували, а ту частину, котра в найтяжчих обставинах вибивається з сил, змагаючися утворити державність на тих підвалинах, які, поки що, в цілім світі є єдино можливими: поліційна держава на підвалинах інституту приватної власності. Чим довше протягнеться анархія в Росії, — а не можна надіятися на скору її ліквідацію, — тим більше виробиться у українців засобів до самостійного жит-

тя, яких ще у них дуже мало. Так обурює багатьох опікування державної влади українською мовою, диктується обставинами моменту, який ми переживаємо. Тим більше, що ті, котрі так дуже турбуються за російську мову, забувають, що остання по суті речі не потрібує жадної охорони, маючи за собою дуже багату літературу світового значення і стоміоніоний російський нарід, який займає територію, що перевищає розмір держави Європи. Чи потрібує оборони мова англійська або французька, Монблан або піраміда Хеопса. Так само вона потрібна і для охорони російської мови. А необхідність охорони й опіки над українською мовою є тільки сумною ознакою, яка свідчить більше про слабкість, ніж про силу позиції. Врешті, висловляти не питання тепер, а тим більше вирішати його на користь російської мови, було б дуже не на часі, а хто його знає, може навіть і дуже небезпечно тому, що це повернуло би в табір опозиції всю культурну українську інтелігенцію, котру задля врятування України давно вже треба притягнути до конкретної праці. Інтелігенція ця помилується, вважаючи, що шлях до національного відродження веде через соціалізм. Влада напружує цю помилку зовсім не сентиментальними засобами за для врятування держави — жерстоко і рішуче. Треба рівно ж сказати, що багато де чого представники української ідеї переносять стоїчно тим більше, що уряд іде під прапором націоналізму — оборона національної орієнтації. Шлях взаємного порозуміння, без которого не можливо йти далі, тільки що намічається, тим часом уряд хотять усунути до такого кроку, який би вибив з під його ніг ґрунт, а саму державу привів би над безодню. Коли б я мав рішучий голос, я б переконував всіми силами не робити цього кроку і висловився би проти такого небезпешного експерименту.

Можливо, що означена неяска є з'явше цілком випадково. Діяльність комісії торкається безпосередніх інтересів кооперативних служачих. Коопетенції її належать всі заходи, які до вивчення становлять служачих, так і його поліпшення.

Важко думати, що друге засідання комісії, призначене на п'ятницю 3-го жовтня, в порядку якого внесені такі значні питання, як про підстави нормального колективного договору, відбудеться в повному складі представників, як од служачих, так і з боку органів правління.

Збільшення населення у Києві. По приблизному підрахунку київського адресового бюро у Києві зараз мешкає біля 1.100.000 осіб, тоді як у 1910 році число мешканців було 250 тисяч.

Педагогічний жіночий інститут. 1-го жовтня, у вівторок, мають відкритися заняття у педагогічному (фрєбелівському) інституті. Цей рік інститут крім лекцій по українознавству на II і III-му курсі одриває паралельний I-ий курс цілком на українській мові. Курс обставлен найкращими силами лекторів. По філологічним наукам мають бути організовані семінарії, практичне навчання продовжитиметься в українському дитячому садку; при інституті мається бібліотека для слухачок. Бажаю, щоб українська молодь відгукнулася на цю нову вищу українську наукову інституцію. Що року дошкільне виховання набрав більш значення в житті нашого народу й нашого громадянства. Земства асигнують великі гроші на організацію народніх дитячих садків, майданів і т. н. Але персоналу бракує, нема свідомих українок з фаховою підготовкою для цієї, такої важкої національної справи. Єврейки, польки з заняттям надовляють аудиторію педагогічного інституту. Українок до свого часу майже зовсім в них не було. Тепер, коли київський педагогічний інститут ставить справу на цілому національній українській ґрунті, бажаю щоб на цьому, і му дошкільному курсу, було як можна більш українко з яких і мали б змогу земства і міста набрати робітниць, керівниць, дитячих садків, інструкторів по дошкільному вихованню і т. н. Така широка національна світла діяльність відкривається для нашої молоді.

Резюмє з проф. Е. Хельманом. Вчора ст. радник м-ва закордонних справ проф. О. Ейхельман розмовляв з представниками київської преси.

На запитання про Болгарії проф. Ейхельман сказав, що

Конфісковано і рядок.

до становлення на болгарському фронті, то німці вже послали туди значні сили, і можливо, що незабаром становище там зміняться, тим більше, що у антанті там сили не великі.

З приводу відносин України і Криму уже утворена комісія з чотирьох міністрів (закордонних справ, фінансів, харчових і торгу та промисловости), котра рішати має кримську справу. Сподіваються приїзду з Криму представників татар і інших національностей.

Зав'язуються стосунки з Румунією (приїзд мін. Кондеску) і можливо, встановляється воєн також і з Сибірським урядом.

Холера в земській благодійні. В земській благодійні по сей час захолено холерою вже 7 чоловік, з котрих 2 змерло. Перші холерні випадки з'явилися там 2 тижні тому назад. З'явилася холера між хорями благодійної лікарні, там же вона і поширюється. Перші дні не було певности, що це є справжня холера, бо лабораторія, яка завжди, тає мовити офіційно, обслуговує земські інституції, дала свій висновок лише на 10-й день, хоча другі лабораторії, яким теж задався матеріал для аналізу дали висновки раніше, в змісті позитивні.

Зараз аналіз робиться у всіх, хто знаходиться в лікарні і має бути зроблений у всій благодійні, щоб відіхати культуртрегерів. Цюні що зроблено 15 аналізів і з них 10 дали позитивний результат: аналітикою в розвезденні 1:2000 і 1:4000. З'ясовано, що всі хорі в лікарні — біля 40 чоловік — лежать там давно і значиться холера взялася в самій благодійні, а не заввезена з боку яких небудь хорі.

Звідки сама вона взялася в благодійні з'ясувати по нї не вдається.

Сиритне становище палочних. Київська губ. зем. упр. надіслала до м-ва нар. ад. де кілька листів з германського полону, в котрих полонені просять надіслати їм харчі.

Монархична панахида. Вчора в 5 г. вечора відбулася в Софійському соборі панахида за всіх «убитих за віру царя і отечество». Службу правив український митрополит Антоній. Українсько громадянство дуже обур-

ХРОНІКА.

Святкування ювілею М. В. Левитського. Учора у Кулецькому Зібрранні відбулося урочисте святкування ювілею 40-літньої кооперативної діяльності «артільного батька» М. В. Левитського. Це святкування було урочистовано укр. центр. доп. комітетом і в ньому взяли участь найрізnorodніші кооперативні, національні просвітні організації і установи; на протязі трьох годин талгали привітання. Тут були центральні організації української кооперативі, кооперативі Галичини, місцеві кооперативні об'єднання та окремі кооперативи; не забули зложити привітання також і деякі міністерства (мін-ство освіти через міністра освіти п. Василенка та міністерство торгу та промисловости через тов. мін. п. Бородавського); вітали також і представники кооперативі на Кубанщині, укр. рада на Чорноморщині, московський «Центросоюз» та інші.

Новий офіцєз. Вийшло 1 число «Вістника Міністерства Земельних Справ». «Вістник» друкується на українській та російській мовах.

Товарообмін з Великоросією. 28 го вересня в «Протофісі» відбулося нарада в справі утворення «то ства сприяння товарообміну з Великоросією». Серед присутніх були: проф. Савин, Коген, Кельберн, Вейсбер, Кардонський, Онопрієнко, представники м-ва торгу й промисловости і начальники відділу торговельно-промислових договорів І. Шафаренко. Було прочитано статута цього т-ва, складеного д. Онопрієнком. Статута складено таким чином, що т-во має налів офіційний характер, бо представники міністерств торгу й промисловости та харчових справ входять у склад т-ва з рішучим голосом. Голова правління та його товарири призначаються міністром торгу, котрий видає також наказ для керівництва даного т-ва. Представник м-ва торгу д. Шафаренко, вказуючи на сприятливе відношення міністерств до ідеї т-ва, заперечував однаке його офіційність, зазначавши, що т-во не повинно мати приватно-правний, а не офіційний характер, і представників відомств можуть запропувати у склад його ради, але тільки з дорадчим голосом. З думкою представника м-ва торгу й промисловости не дився проф. Савин і на. Народа постановили переробити статут у вказаному напрямі. Гарячі дебати викликала панахида, чи повинно т-во бути кооперативним чи т-вом сприяння товарообміну. Справа ця відкладена до слідуочого зібрання.

Товарообмін. Згідно з наказом 18-го серпня цього року, оповіщенням в «Державній Вістнику» № 87 від 20 серпня м-ва торгу й промисло-

сти повідомляє всіх заінтересованих осіб, що при ньому зформована міжвідомствена комісія для розгляду конкретних справ по товарообміну під проводом товариша міністра С. В. Бородавського. Через це по справах усього товарообміну треба звертатись виключно до департаменту зовнішнього торгу м-ва торгу й промисловости.

В раді міністрів. На минулому засіданні рада міністрів заслухала доповідь міністра домір В. Бугенка про всі справи, що стосуються залізничних, водних та ґрунтових домір. На цьому засіданні рада міністрів заслухала лише частину цього доклада.

Крім того рада міністрів асигнувала 12.000.000 карб. на виплату харківському товаробудівельному заводу за замовлення.

На слідуочому засіданні рада міністрів має закінчити розгляд квартирного закону.

Нарада з представниками Дошчичи. 26 го вересня в м-ві торгу й промисловости розпочалися наради з представниками всевельного військового дошчичого по торговельно-економічних справах. Головою був міністр торгу й промисловости С. Гутник.

В нараді беруть участь представники «Протофіси», «Горноз'їзду», «Сувофіса», біржових комітетів і ин. Гадають, що торговельно-економічні стосунки України з Доном налагодяться і воєн заклучать митний договір. В найближчій часі відбудеться ряд засідань по цих справах з участю представників військового дошчичого.

В українському державному університеті. До цього часу до університету подано біля 2.800 прохань. Прийом прохань скінчиться 1 жовтня. Таким чином можна гадати, що всього прохань буде біля за три тисячі. З радстю можна зазначити, що певно ніхто з бажачих вступити до університету не одержить одмовлення, бо університет матиме парівнюоче велике помешкання, яке дасть змогу слухати лекції досить великому числу осіб. Закон про передачу університетської помешкання бувши гарячійою школи (на Печерському) вже надрукований у «Державній Вістнику» і цими днями університетська адміністрація приступає до відновного уопорядкування цього помешкання; наряд містяться біля 500 осіб.

Засідання комісії праці при Ц. У. вчор. кететі. Призначене на 23 вересня ц. р. засідання комісії праці при центральному українському кооперативному комітеті не відбулось, через те що більшість представників, як від служачих центральних кооперативних об'єднань, так і органів їх управління не явилась на засідання.

по німь монархічною демонстративною панакхидою. Тільки присутність отрядів німців і міліціонерів припинила монархічну демонстрацію після панакхиди.

Комитет Укр. Черв. Хр., прохає м-во відпустити 10 тис. карб. на ремонт потягу з банею та пральнею шоби запобігти розповсюдженню холери й еспанки.

Україно-російська мірова конференція.

Чергове пленарне засідання.

В четверг 8-го жовтня о 2-ій годині дня згідно з постановою обох делегацій відбується чергове пленарне засідання конференції, на якому російська делегація дасть відповідь на запитання української делегації з приводу останньої заяви Раковського.

В совієтських колах цьому засіданню надають велике значіння.

По Україні.

— Гімназія для дорослих в Кам'янці на Поділлі. Дякуючи заходам т-ва „Провісвіт“ і губ. земської управи, а теж і енергії ректора університету проф. Огієнка, міністерство дозволило українську гімназію для дорослих з правами для учнів, вона ж буде і курсами підготовчими до університету. Повний курс—4 роки. Учителями будуть запрошені і професори університету. Запис до гімназії йде дуже успішно. Уже функціонує російська така-ж гімназія, але без прав для учнів.

— Укрїнський хор. З ініціативи групи української молоді при Чернігівській „Провісвіт“ організувався український хор під керівництвом відомого дрігента п.-о. М. Ступницького. Хор налічує до 60 чоловік. Незабаром буде концерт, у програм якого ввійдуть пісні історичні та народньо-популярні. Хор буде перетворений у національний.

раціями, розстріляно по проскрипційних списках 87 буржуїв, комерсантів і духовних осіб, серед них і комісар народньої освіти, запідозрених в участі.

Промова цесаря Карла.
БЕРЛІН, 27. „Vossische Zeitung“, повідомляє:

Відповідаючи на промову віце-бургомістра, на прийомі шкільних учнів, котрі повернулись до Угорщини, цесарь Карло сказав:

„Війна приносить усій людності імперії величезні нещасть, котрі вона переносить, знаючи про ми бажало лише одного: мати можливість спокійного та тихого життя у своєму рідному країні“.

На останку цесарь підкреслює, що всі його думки направлені на те, щоб визволити народи імперії од тяжкого лиха війни та забезпечити для них спокійне життя.

Нове акціонерне т-во.
ОДЕСА, 26. Організувалось приватне акціонерне товариство відомих на півдні крамарів Пташнікович з основним капіталом в три мільйони карбованців з метою купівлі та удосконалення курортних закладів у дачній місцевості—великий Фонтан.

Займає сунно
КРЕМЕНЧУК, 29. Через те що, в місті багачко сунна, крамарі просять управу скасувати думську постанову про невивіз краму з міста.

Австрійське паропластво.
ТЕОДОСІЯ, 29. Прошлий перші пароплави австрійського паропластва вругового рейса Румунія—Одеса—Крим—Ватум—Анатолія—Царгород.

Український клуб.
СЕВАСТОПОЛЬ, 29. Кримське правительство відмовилось зареєструвати статут севастопольського українського клубу.

Фабрика фальшивих грошей.
СЕВАСТОПОЛЬ, 29. Розкрито шайку фабрикантів грошових знаків. Заарештовано двох турків.

Місіонерське т-во.
БЕРЛІН, 28. Вольф-Бюро повідомляє: при енергійній допомозі діячів місіонерських, наукових, державних код, завладало німецьке місіонерське товариство.

Смерть Георга Зіммера.
БЕРЛІН, 28. Вольф-Бюро повідомляє: у Страсбургу помер славнозвістий німецький філософ Георг Зіммер.

Одставка управи.
ЛУБНИ, 29. Міська управа подалась в одставку.

Емісар Дибенна.
ВІЛГОРОД, 29. З Курська повідомляють, що мажорси, що називають себе емісарами народнього комісара Дибенна, в прифронтовій полосі агітують за наступанням, і підкупують селян за великі гроші.

Невий наказ про розстріли.
ВІЛГОРОД, 29. Вороніжські газети повідомляють про одержання з Москви розпорядження розстрілювати всіх відомих контрреволюціонерів, поліцейських і офіцерів, особливо ж вищих, знити копів та кулаків. Наказ підписали Петерс, Чайкин, Ватудіс.

Червоноармії-розбишани.
ВІЛГОРОД, 29. У словяносербському повіті збільшились розбишачькі напади й грабунки; більшість затриманих колишні тугемні червоноармії.

З'їзд хліборобів.
МЕЛІТОПОЛЬ, 29. Розпочався з'їзд хліборобів власників Таврійської спілки. Приїхало більше ніж 400 представників. За голову вибрано Іваненка. З'їзд вітали виконуючий обов'язки губ. старости, начальни українського військового отаман Васильєв, представник німецької комендатури, представник хліборобів-власників Катеринівської волості, Полтавщини. На засіданні проголошено славу ясновельможному пану гетьману.

Вся влада Краснову.
РОСТОВ НАД ДОНОМ, 29. Військовий круг постановив надати отаману Краснову під весь час громадянської війни всю владу підлеглим військовому та цивільному урядуванню, та владу законодавчу під час відсутності круга. Під розпорядження отамана віддається вся людність Донщини, здатна носити зброю, все козаче та громадянське добро потрібне до оборони, їх праця та гроші. Далі ухвалено поправки отамана, що до основних законів, призначення отаманом окружних отаманів, скликання круга. Поправки мають силу тільки під час громадянської війни. По проханню отамана круг постановив звернутись до совітського правительства з протестом проти масового терору, в котрім зазначається, що коли будуть побиті заставники донських козаків, то донське правительство буде розсправлятися з більшовиками не як з воєнчою стороною, а як з харизмами.

Війна з більшовиками.
РОСТОВ НАД ДОНОМ, 29. Козаки, наступаючи далі, здобули станцію Верхньокурорську й Нижчий та Вороній Яблончій хуторі, захопили гармату, сім самострілів, багачко полонених. На Іловліському напрямку козаки захопили станцію Липки.

Одержано відомості, що більшовики захопили в полон і розстріляли відомого командира партизанського загону Кубанського, полковника Лисевського.

РОСТОВ НАД ДОНОМ, 29. З Новоросійська повідомляють: полковник Вичерахов, що одступив з Баку, за допомогою канонерок „Терек“, „Геотене“ після розгрому більшовиків, захопив Петровськ, порт Дербент, Астрадань, Бїна. Прибула більшовицька допомога, яка відновила совітську владу.

Розстріл большевиків.
НОВОРОСІЙСК, 29. В місцевій в'язниці розстріляно 37 большевиків-матросів та кпайців. Добровольці розстріляли матроса Федора Козиря родом з України по обвинуваченню його в большевизмі. Обвинувачення було зроблено по наклепу особистого ворога Козиря. Вдова убитого порушила перед черноморською радою питання про відшкодування за убитого чоловіка від Донського уряду.

Евакуація голодних петерб. дітей.
ХАРЬКІВ, 29. Із Петербурга приїхав член комітета всеросійського союзу міст Попов для вивчення справи евакуації з Петербурга на Україну дітей, що помирають з голоду.

Делегація залізничників.
ХАРЬКІВ, 29. З Курська вернулася делегація слобідських, північно-донських залізничників, котра виїхала для наради з представниками московських залізничників в справі порядку перевозок полонених. На нараді обмірковувалась справа про посажирський рух між Україною та Московщиною. Справа не зовсім вирішена. В справі перевозок полонених дійшло до повної згоди.

Протест проти лондонської конференції.
ЖЕНЕВА, 26. „Вернер Тагблят“ повідомляє: комітет оборони інтернаціонального соціалізму в Женеві видав універсала, в котрому протестує проти лондонської конференції союзницьких соціалістичних партій. В універсалах сказано, що під впливом шовіністичних учасників характер конференції перемінюється: допущено не соціалістичних учасників. Зазначається, що не було італійських соціалістів, котрі одмовились взяти участь у конференції цього складу, та американських соціалістів, котрих зовсім не запросяли, нарешті це було італійських ірредентистів. Комітет заявляє, що не визнає резолюції лондонської конференції; може підтвердити одні принципи встановлені на перше бувшій конференції.

Наслідки ревізії.
ХАРЬКІВ, 29. Губернський староста попросив губернське земство за тиждень дати пояснення про наслідки ревізії земства. Правительствена ревізія найшла, що управа незаконно вибрана та що вона порушала ряд формальностей. Комісія сsverжує, що порядкування з земською лікарнею забрав до своїх рук комітет служачих, догляд за слабими гірший, процент смертності значно збільшився, справа опікуванням з підступними дітьми не краще, смертність дітей теж більша. В лікарсько-евакуаційному відділі найдено, що несправно велася книга прибутків і видатків, нема підсумків, суперечні записи, підчас ліквідації майно продавалось приватним особам по ціні далеко дешевшій ніж риночна.

Ревізія думи.
ЮЗІВКА, 29. При ревізії міської думи повітовим старостою найдено кілька порушень закону.

Вивоз солі.
СИМФЕРОПОЛЬ, 29. Кримський уряд дозволив вивезти на Дон, Кубань, Україну, Туреччину три мільйони пудів солі.

З'їзв товариів.
ФЕОДОСІЯ, 29. З огляду на припинення митової війни з Україною з'явилось на ринкові багачко виробів, товарів між иншим багачко вагонів цукру, мила та інше.

Асигнування на освіту.
КАМ'ЯНЕЦЬ, 29. Міська дума асигнувала 20.000 на впорядкування свята відкриття університета, 12.000 що року на 10' стипендій кам'ячанам, 20.000 на заведення студентської їдальні і 20.000 на буреу.

Руйнування монастиря.
ВІЛГОРОД, 29. Одержано відомості, що прилучийний монастирь вологодської губернії розбили червоноармійці, коштовні ризи обривано, монахи—перевиті, ігумен—утік.

Театр і музика.

У М. К. Садовського.
 Історія в своїй значній частині—таке замиле людських. А через те що люде завжди зостаються майже однаковими і етгаге ішаншм ех—то й помилок, записані історією, так часто повторються. Отже в так важливі й відповідальні часи, як ці, ще на випало їх перебувати,—особливо навчаючою повинна бути історія. Та на жаль, бурхливе життя теперішньої доби позбавляє людей дозволля і їм нема коли розгорнути велику книгу щоб перечитуючи її сторінки застерігти себе од помилок минулого з'ясувати собі окремі риси сучасного життя. І тільки в театрі, куди йдуть спочити душею після денного бігу в вихрі життя,—сучасний інтелігент може згадати минуле і повчитись з нього, дивлячись на добру історичну п'єсу.

І наш театр, що протягом темної доби вів велику культурно-національну роботу,—як майже єдиний непохитий довід життє-здатності й живучості нашої мови,—в теперішній час провадить велике завдання, пригадуючи нашим новим і старим громадянам їхню минулу, застерігаючи їх од помилок батьків та дідів, розкриваючи їм очі на сучасне з погляду колишнього.

Нехай же, скінчивши денну працю, йдуть до театру і ті, що долла судили їм робити історію, і ті, кому довелось, хоч як статистам, брати пасивну участь в утворенні її нових сторінок. Там побачуть вони дивовижні, просто несподівані речі, там почують вони з віків минулих живий голос, що дасть їм багачо цінного, важливого, необхідного, допоможе з'ясувати сучасне, а може, натякне й на майбутнє...

Невільно думалося це під час вистави „Гандзі“, що відбулася в суботу в театрі М. Садовського. Вставали перед очима епічні постаті визначних людей давно минулого, повертались втілені, оживлені в художній передачі артистів, давно померлі люде і в їх словах слухач вчував вищий, пророчий голос...

Рівно й правдиво говорили устами артистів колишні герої й дрібненькі люди минулих часів, одкривались пружини дрібних ніби інтересів і змагань, що родили великі історичні події. І з великою увагою слухала аудиторія слова Садовського—полковника Зайокського, Корольчука гетьмана Ханенка та инших, і увага та звертання ролів, а й на зміст та правду минувшини... Ото ж через те, що сучасний глядач до театру має не тільки добру й благородну розвагу, а й потрібну науку,—велику справу робить той театр, що може правдиво до найдрібніших деталей показати, оживити давне наше життя.

В. Старий

Повідомлення.

В нівесьї, державні, україн. університет іспати 1—3 жовтня, лекції з 7, а відкриття 6-го в ведіню в 11 год. ранку. Іспатунія й особи, які мають екзасти привітання, заявляють до 11 год ранку 6-го.

Квитки для окремих осіб на вхід 4: 5 жовтня в м-ві освіти, Терещківський 2, деп. вищої школи.

Студенти входять по студ. квитках і по квитках.

До уваги батьків ІІ української гімназії. У середу 3 жовтня в 5 с полов. год. ве чора на В. Підвадній 36, а відбудуться збори батьківського комітету.

У неділю відбудуться загальні збори батьків.

Рада українського т-ва дошкільного виховання дітей „Дитяча Хата“ сповіщає, що 8 жовтня (вон. ст.) в власній помешканні Війковський бульвар ч. 58 о 6 годині вечора мають відбутись загальні збори т-ва. Яч що належна кількість членів не збереться на той термін, то загальні збори відбудуться там же і того ж числа о 7-ї годині при всякому числі членів.

Порядок денний: 1) Справоздання тимчасової ради. 2) Обрання членів ради та ревізійної комісії. 3) Віжучі справи.

Рада громади університету св. Володимира закликає товариств на загальні збори, які відбудуться о 5 год вечора у четвер 3 жовтня.

Прохають прибути всіх т. т. українців.

Запис у члени громади провадяться щодня від 5—7 в укр клубі (Пушкінська № 1).

Засідання комісії по розробленню програму природничо-математичного з агрономичним відділом факультету Українського Народнього Університету відбудуться о 6 годині вечора в вівторок і жовтня ч. р. на Терещківській 2, на яке прохають прибути п. п. Алешо, Везороблю, Доманського, Дубинського, Качаловського, Крайського, Кравчука, Коваленка, пр. Тучковського, Шарка, Шарлемана, Шульгу-Ішана, Яничського, Явчя і инш., які длі згоду працювати в цм відділі.

Засідання професури що розробленню програму гуманітарного відділу Українського Народнього Університету відбудуться о 6 годині вечора в вівторок і-ге жовтня ч. р. на Терещківській 2, в присутній комісії, на яке ласкаво прохають прибути п. п. Грушевського, Дорошківича, Тушкача, М. Зерова, Зерова, Лабітського, Радішевського, пр. Огієнка, Стариньку-Черняхівську та пр. Сушильського.

Простяє всіх учителів і колєкторів в Поділля, що перебувають у Київі дати своєї адреси в ред. „Нової Ради“ для С. Чагого.

ТЕЛЕГРАМИ.

(Од Українського Державного Телеграфного Агентства.)

Німецьке офіційне повідомлення.
 29-го вересня.

Західний фронт. Англіїці наступають у напрямі на Камбре і на південь. Французи далі атакують у Шампані, американці на схід Арнон. Часткові напади й атаки між Іпром Скари також між Єйет—Єн відбуваються одночасно з великими наступальними операціями ворогів.

Група коопівника Рупрехта, генерала фон Бена, Ворога, котрий наступав на багачох місяцх між Іпром Скари на наші лінії, відбито. З обох боків і між дорогами, що йдуть із Арасу до Перону і до Камбре, після сильного гарматного вогню 16 англійських канадських дивізій зробил атаку. Обабіч Маркіону між Мервор Греншуром, а також між Вібекуром Вілягесей зломано перші ворожій штурми перед нашими лініями. Коло Дні ворог напав на Бурлон, коло Авренкура на Флескір. Йому вдалось підчас бою розширити місце прориву, позунути на північ шосе Арас—Камбре до лінії Уаза-ле Верже—Айнур. На південь від шосе після змінного бою успішних контратак над вечір ми отримали лінію Бурлонський ліс Рібекур. Перед нашими позиціями між Рібекуром Вілягесей всі ворожі атаки розбито. Між Єнєй та Белікуром ми відбили сильні атаки англійських та американських дивізій. При сніженні бою ворога відкинуто назад через Лепіо до його вихідних позицій.

Група німецького коопівника і Гальвіца. Між Єйет і Єном часткові ворожі атаки на схід Воксальона на захід Жу одбито. У Шампані французі й американці на схід від Арнон продовжували свої думі атаки, вивішні місця нові дивізії. Французам після спілкарарових атак між Єнєй та Єном подалось виграти тільки незначну просторінь. Вечері ми билась на лінії Оберів на південь Сом—Ці—Гратрейль—Вуконвільський ліс Серне. Американські атаки на схід Арнон спинилися на південь лінії Апрамон—Сверж. Ми увільняли Менфокон, бо нас тут могли оточити. Атаки Менфокон і на схід його одбито перед нашими новими лініями. Французі й американці зчора так само мали великі втрати. Зчора ми збили 33 ворожих літаків. Лейтенант Рузе одержав 45 повітряну перемогу.

Австрійське офіційне повідомлення.
 25 вересня.

На італійському фронті без змін. На альбанському фронті наше військо відбило ворожу атаку на одні перейнятий нами од болгар участю на захід озера Охрид.

Турецьке офіційне повідомлення.
 26-го вересня.

Палестинський фронт: Нові атаки англійців на наші теперішні позиції поки не мають успіху. Кінняцю та панцирні автомобілі, що зустрілись з нами на нашому правому крилі відбито. Наші літакопереланні вночі на 24 і 25 вересня зробили успішні напади на англійські ангари на островах Лемнос, Тазос, скинувши важкі бомби. На решті фронтів нічого нового.

Болгарське офіційне повідомлення.
 26-го вересня.

Македонський фронт: На захід від Вардара наші відділи посуваються на північ згідно плану. На схід від Велес одбито думу атаку супротивника. Англійські батальони, котрі наступали після артилерійської підготовки на наші позиції Висока-Чука на північ озера Дойрана було розвіяно вогнем, 28-го вересня.

На захід од Вардара наші відділи просовуються далі згідно з планом. Між Вардаром і Струмою арієргардії бойовища з невеликими ворожими силами. В долині Струми частві сутички успішні для нас.

озера Дойрана було розвіяно вогнем, 28-го вересня.

На захід од Вардара наші відділи просовуються далі згідно з планом. Між Вардаром і Струмою арієргардії бойовища з невеликими ворожими силами. В долині Струми частві сутички успішні для нас.

Події в Болгарії.
(Радіограми).

БЕРЛІН, 30. Становище на Балканах в головних городах центральных держав спокійно обговорюється. Військові сили центральных держав, послані на підмогу, безумовно зроблять становище кращим. Інцидент буде вичерпано в короткім часі. Відносно невеликої військової частини не має особливого значіння. Не треба забувати, що Болгарія вступила в світову війну після тяжкої Балканської війни. Зрозуміла її тимчасова втома. 14 дивізій завзято б'ються далі. Прибуття військової підмоги підвищує загальний настрої. По відомостям „Veiln. Lok Anz.“ болгарське посольство в Берліні оповістило про неперушну вірність більшости болгарського народу союзникам. Таке ж спокійне відношення відбивається і в пресі сусідніх нейтральных держав.

Приїзд імп. Вільгельма, Гінденбурга й Людендорфа.

БЕРЛІН, 30. До Берліну прибули Людендорф і Гінденбург. Сподіваються приїзду імператора Вільгельма.

Міровий виступ Болгарії.
 По відомостям з ділкам певних джерел виступ голови болгарських міністрів Малинова відбувся з відома і за згодою царя Фердинанда.

В справі прозьби Малинова.
КЕЛЬН, 29. Кельнська газета пише: Із берлінських телеграм неясно, чи справді держави згоди, як повідомляє Райтер, одхилили просьбу Малинова про перемирря, чи ні, та чи справді болгарські представники розпочали переговори з ворогом. Але вже ясно, що болгарський цар стоїть неохотіно на ґрунті свого звичайного союзницького почуття до Німеччини. Далі ясно, що дуже німецьке військо готове зробити сильний удар, щоб допомогти союзникові вступити до становища.

Голандська преса про мирову пропозицію.
ГААГА, 29. Голандська преса так висловлюється про оголошену болгарським правительством мирову пропозицію: „Ню-Курант“ пише: Кюп Болгарії не буде несподіваним для німців. Дивує нас спокій, яким головна комісія райотстау продовжує обмірковувати внутрішню кризу. Віденські газети зазначають поважність становища, що викликав крок Болгарії.

„Найе Фрайе Пресе“ каже: Союз Австрії і Німеччини був непохитним навіть в найстрашніші дні цієї довгої війни. Його заключили через те, що політичні провідники обох держав були переконані, що він зможе стояти при всякій кельській європейській конюнктурі. Осв через що ми переконані, що болгарська криза, викликана політичним становищем на Балканах, не буде мати й тепер ніякого впливу на становище Австрії, та Німеччини.

Розстріл 87 „бугаїв“.
ВІЛГОРОД, 29. В Ростові Великім під час виставця проти совнаркома артилерійським обстрілом зруйновано й спалено історичний собор з гробівцем князів Касагінних, будинок суда, торгові ряди та в'язницю. Повстання ліквідовано. З наказу військового комісара, котрий керував опе-

Засідання комісії інженерів по розробленню програми технічного відділу на родного українського університету відбудеться в вівторок 1 жовтня о 6 годині вечора на яке прохаємо прийти п.п. проф. Ганницького, Д. Даченка, А. І. Касяненко, Кравця, В. Г. Кордовцова, Лисина, Е. Н. Рикова, Титаренка та Фещенка-Чопівського.

Зачоти в українській державній університеті.

1 жовтня в 4 год. вечора проф. Павлуцький—Мистецтво (бувша гарматна школа).

2 жовтня в 5 год. вечора проф. Сушицький—Укр. письменство (бувша гарматна школа).

3 жовтня в 4 год. вечора проф. Луканенко—Славянознавство (Терещівський лиц. виш. шк.).

5 жовтня в 10—12 год. ранку проф. О. С. Грушевський—Історія України (бувша гарматна школа).

1 жовтня в 5 год. вечора Мидко—Політ. економії (на Терещівській 2, канцеляр. просвітньої комісії).

2 жовтня в 5 год. вечора Мидко—Політ. економії (на Терещівській 2, канцеляр. просвітньої комісії).

Залик по 15 чоловік на групу 1 5 кандидатів.

2 жовтня в 6 год. вечора проф. Войткевич-Павлович—по епідіології права, (в 2 аудитор. унів. св. Володимира).

Відкриття університету 6 жовтня в 12 год.

Термін плати: Старим студентам українського державного університету можна вносити платню, ще й на прогати всього жовтня місяця.

Голова просвітньої комісії українського університету Іванів.

Курси університету розпочинаються 2 жовтня в р.—всіх, що записалися, платять придати на Басейну вулицю ч. 11, пом. 2, о 6 год. вечора, де будуть викладатися лекції. Бажаючим записатися прохатиме звертатися до канцелярії просвітньої комісії українського університету на Терещівській 2.

Українське наукове товариство. У середу 2 жовтня, в 7 год. вечора в помешканні товариства відбудеться загальна збори членів т-ва.

Порядок денний:

1) Справа з заявою про державну мову.

2) Візжучі справи.

Рада прохає всіх членів неодмінно придти.

Окремі повістки розсилатися не будуть.

Початкова елементарна школа. При українському робітничому клубі відкрито загальнодошкільну елементарну школу.

Завдання школи: дати неграмотним і малозаможним робітникам можливість в найкоротший час навчитися читати, писати й рахувати, дати найелементарніші знання до історії рідного краю, географії й літератури, викликати в робітничій охоті й любові до самоосвіти. Занеповажати можна в бібліотеці клубу від 6-ої год. вечора до 11-ої год. ранку, а в свята від 11-ої р. ранку до 2-ої і з 6-ої г. вечора до 11-ої. Клуб і бібліотека містяться в Державному Народному Домі. Книжки в бібліотеці видаються як членам клубу, так і стороннім особам.

Науковий план економ.-адмін. інституту, фінансово-економічний відділ.

1) Фінансове право.

2) Нотаріальне право.

3) Історія громадського руху на Україні.

4) Історія економічного розвитку України.

5) Економічна географія України і загальна.

6) Економічна політика України:

а) загальна, б) економія торгу, в) промисловості, г) транспорт, д) с. господар.

е) кооперативна політика.

7) Фінансова статистика.

8) Фінансова політика:

а) загальна, б) банківська, в) кредитна, г) кооперативна, д) біржова, е) страхова, ж) арбітраж, з) тарифна політика.

9) Державний бюджет.

10) Державне рахівництво.

11) Державне відомство.

12) Місцеві фінанси.

13) Колоніальна політика.

14) Опієчний статистика.

15) Фінансові відносини держав Сходу і Заходу.

16) Українська мова.

17) Чужоземні мови.

18) Фінансове рахівництво.

Від головної шкільної управи військового міністерства. З осені біжучого року на Україні для підготовки майбутніх старшин влітатимуть такі юнацькі (юнак-инженер) школи:

1) Перша київська шкільна юнацька школа. 2) Друга київська шкільна юнацька школа. 3) Одеська шкільна юнацька школа. 4) Чугуївська шкільна юнацька школа. 5) Одеська гарматна юнацька школа. 6) Київська інженерно-юнацька школа. 7) Євпаторійська шкільна юнацька школа. Шкільна школа складається з двох шкіл: а) основної шкільної школи і б) фахової шкільної шкільної школи.

Старшини проваджені за бойові відзнаки під час війни.

Вушні інженери бувших російських „школ прапорщиків“ і „воєнних училищ“ піших та фохових (інженерних та гарматних), котрі пробули новий скорочений курс зазначених „училищ“, скінчили його по 1-му розряду і одержали свідоцтва, але ж не встигли одержати праги прапорщика через більшовицькі події.

Вушні інженери кінних шкіл, котрі скінчили молодший курс школи і переведені на старший курс, де були один чи два місяці.

Із тих, що не мають середньої освіти, як виняток, можуть бути прийняті в школу старшин ті, які мають старшинську відзнаку ордену св. Георгія чи Георгієвську зброю, але ж не иначе, як по іспиті в школі на протязі трьох місяців, що до можливості надати студіювати курс.

Протяг заставши на додаткових курсах пра фохових юнацьких школах—10 місяців для всіх родів війська; скінчення додаткових курсів дає нові права для дальнішого перебування в рядах.

Прийом прохатиме про вступ у школу і на курси до 15 жовтня 1918 року; старшини, які знаходяться в частинах, звертаються через своє начальство.

Подати прохання і звертатися за справками по адресі: м. Київ, Звіринець, будинок інженерної військової школи (кімната по прийому прохав до вступу в військову школу). Там же видаються бажаючим особисто або відсилаються поштою докладні правила вступу до шкіл і умови перебування в школах.

Начальник головної шкільної управи генеральний заочковий Юнаків.

Ректор Андрій Ніковський.

Повістка.

Д-р Колонійцев літ. сібіло Сергій (606—914) 1 трішпер. Гоголівська. 2а. Пр. 11—115—7, в 12—0962—7

Д-р Черний, спец. водоликарня пяд систем. лічення всякого роду нелевих хвороб. Вел. Житомирська 16. 9—11 та 5—2. 12—1029—5

Пайові помешкання продаються в будинку № 3-а по Ірпінській вул. Справ. мам же, помешк. 7. 4—6 веч. 10—01017—6

Машиніства Державній інституті шукана вечірньої роботи, вільна від 6 год.в. Можу робити переклад. Адреса: Хрещатик 5 пом. 102. Е. Р. 3—01053—2

Шукаю посаду секрет., діловода (10-ти річ. навч. стаж), переклад., коректора Брест-Литовський пр. № 8, кв. 3, М. А. Ч.; особисто від 5—6. 2—01057—2

Бюро „ПРАЦІ“ при українській військовій т-ві „БАТЬКІВЩИНА“ по відомостях українців безробітних, що мають вільні посади на виїзд. Звертатися до т-ва „БАТЬКІВЩИНА“ (Прорізна 19, 2 пов. 1—1136

Потрібні робітники: автогенніки, бляхарі, девільники, емальовані обжигальці, і хлопчики. Звертатися В. Васильківська 60, фабрика Дніпровозову 1—1182

КНИГАРНЯ В ОДЕСІ кооперативного т-ва „Українська Книжка“ перейшла з нове помешкання: вул. Петра Першого № 12 (угол Садової). 1—01059

ОПОВІСТКА. Через Союз Кооперативів Таращанського повіту можна великими партиями купити мед, картоплю, капусту, яйця і яшше. Звертатися Тараща, Повітсовз.

Був святи, скінч. з музичною освітою, диригент, бажає одержати в українській гімназії у Києві або на Київщині посаду вчителя співа та поміч. клас. господарів. Можу бути законовчителем в провіац. гімназії, або вчительом співа, україн. учня, семінарії. Адр. м. Кагарлик, Київська губ. с. Липовець, с-ку А. Здовиченков. 1—01060

„СВАВОЛЯ“ др. малюнки на 5 розд. Книги Крижанського Видання книгарні „СІЧ“, (м. Білополье на Харківщині) ч. 2 карб. 50 коп. книга-рам записка. 3—1151

Потріб. правничому відділу К. О. В. Ш. завідувачий техн. часті відлучення—старший землемір—він же агент по відлук. Платня 650 кар. на місяць, розділі окремо. Знання української мови обов'язково. Звертатися особисто М. Єлаговицька 84 пом. 12, від 10—12 год. в документами про освіт., попередню працю і статеч. референціями. 2—01056—2

Всеукраїнський Кооператив. Видавничий Союз 5 вересня 1918 року віддав власний книжний гуртовий склад. (Мар. Єлаговицька вул. № 102).

Замовлення приймаються на всі книжки, які мають на книжковому ринку Кооперативним Товариством і Союзом, а також Провістам, Земетам і Книгарням робиться звичайна книгарська записка.

Замовлення виконуються негайно, по черзі їх поступлення.

Рвасм в замовленнях необхідно надіслати гроші, приблизну вартість замовлення, а в крайньому разі не менше половини вартості замовлення. На решту робиться накладна платя.

Замовлення і гроші прохаємо надіслати на адресу: Київ, Хрещатик № 41, пом. № 67. Всеукраїнському Кооперативному Видавничому Союзу. Для розрахунків і переводів грошей можна також користуватися Українбанком (Хрещатик № 27, біжучий рахунок Союзу № 22) і Союзбанком (Інститутська № 3, біжучий рахунок Союзу № 1831). 30—1074—8

Студент-українець перекладає з російської, німецької й польської на українську прохання, статуту, формуляри, розвідки, научні підручники, виправляє українські рукописи, складає усяні папери і т. д. Звертатися від 6—9 веч. друкарня Барського, Хрещатик 40 і від 1—3 вдень. М. Підваля 13 м. 2.

ОБ'ЯВА. Експедиція заготовок державних паперів закликає граверів по каміню та металу, а також і учеників по цій галузі. Пушкінська вул. № 4, Звертатися до завідувачого худож. відділку Мозаловського. 3—1172—3

В. ДУБРОВСЬКИЙ. Московсько-українська фразіологія. (Практичний підручник до вивчення укр. мови). Книга великого формату, містить біля восьми тисяч речень та прикладів. Ціна 9 гривень. Гуртовий продаж у „Робітничій Книгарні“ Київ, Володимирська 16. 10—0978—2

В. Дубровський. Московсько-Український словник. Ціна з палатуркою 24 гривні. Гуртовий продаж у „Робітничій Книгарні“ Київ, Володимирська 16. 10—0979—2

Правління 1-го Українського Т-ва Торговлі Шкіряними Товарами цим оголошує широкі кола громадянства, що Товариство з 23-го цього вересня розпочало своє функціонування.

Прийом членів провадиться. Правління міститься на Прорізній вул. № 7 пом. 8, відкрито від 10 до 8 год. дня. Правління. 1075

Українці! Гуртуємося з т-вом „ІНДИВІДУАЛЬНИЙ БУДІВЕЛЬНИЙ КООПЕРАТИВ „ОСЕЛЯ“, дбаймо про збільшення членів т-ства, бо тільки гуртом заагодимо квартири жителю України про вступ членом до товариства приймається що дня від 10 до 8 год.в. Пушкінська 39, 9. Статут продається по всіх книгарнях ціна 100 шагів. 5—01046—2

До уваги! В во „Дзвін“ (Київ, Бесарабська пл. ч. 2).

Сими днями вийде ВИННИЧЕНКО. Твори, т. 1. Зміст: 1) Краса й сила. 2) Заручини. 3) Біла машина. 4) Контрасти. 5) Антрепренор Гарбун-Задунайський. 6) „Мінімий господар“. 7) Суд. ВИННИЧЕНКО. Твори, т. 2-й (друкується. Зміст: 1) Голода. 2) Дім. 3) Темна сила. 4) Хто ворог. 5) На пристані. 6) Уміркований та ширий. 7) Раб краса. 8) Малорос Евровонець. 9) Голод. 10) Честь. 11) Ландог. Далші теми виходитимуть один за одним.

УВАГА! До земельних, городських та інших установ. Надрукована і поступить в продаж з 15 жовт. п. р. в кількості 5000 компл. АЗБУКА в кольорових малюнках, ухвалена гуртовим учнівською спілкою. Книга лігера має свій малюнок. Всього в комплекті 33 таблиці. Маленькі лігери, зроблені гарними художниками, на дуже гарному папері. Ціна за 33 таблиці 50 карб.

При гуртових замовленнях не менш десяти робиться знижка 30%. Звання можна дивитися в складі і книгарні, Хрещатик, 25 (пасаж. 23), Видавничій Спільн. „КНИГОЗВІРНЯ“.

З огляду на обмежену кількість надрукованих комплєктів, Спільн. прохає всіх бажаючих придбати АЗБУКУ по гуртовій ціні зараз замовлення і внести задаток. 10—1187—1

ДО УВАГИ! В-во „Дзвін“ і „Українська Школа“ Київ, Бесарабка пл. ч. 2, сям сповіщає, що вже вийшли й перевозяться з Відня на Україну підручники Ченіга. Задачник, рік І-й. II-й. Черкасено. Початок. Граматика. Його ж—Рідна школа, читанка І-а (призначена до читання після букваря в другій половині шкільного року). Його ж—Рідна школа. Читанка II-а. Коваленко О. Геометрія. Крім того, цими днями виходять у Києві—Ченіга: Задачник, рік II-й. Підручник: Черкасена. Читанка III-а IV-а Друкуються. Найкотиб. прав. зразок ч. II-а

В-во живляє всі засоби, щоб заванчати вище підручники яко ога швидко були в школах.

Видовицтво „ДЗВІН“ і „Українська Школа“.

Винниченко. Твори I-XV т.т. (Друкуються). Панава М. а. Комедія. 2 карб. Чорна Пантера. П'єса 2-50 к. Базар. П'єса. (Друкуються). Маркович. Твори. Том перший. 4-50 к. Твори. Том другий. (Друкуються). Черкасено. Казка старого млина. Драма. Вид. 2-е 1-35 к. Хуртовина. Драма. Вид. 2-е 2 карб. Петро Стах. Поезія. Том перший. (Друк.) Універсальна бібліотека „Дзвін“. Тагор. „Садовник“. Поезія. Перекл. Ю. Сірий. 2 кара. В. Еленбоген. Вагнер і пролетаріат. 40 коп. А. Дунацький. Пролетаріат і Мистецтво. Готуються до друку дальші випуски. Українська Педагогічна бібліотека. С. Черкасено. Шевченко й діти. Шевченко педагогом. Вид. 2-е 25 коп. Я. Ченіга. Самовиховання вчителя. Вид. 2-е 30 коп. Методичні замітки до навчання по згукуюму методу. 40 коп. Вільна Школа. 1 карб. Письмо в школі. (Друкуються). С. Панасенко. В сучасній школі. Вид. 2-е 25 коп. Рувьва. Нова Школа. Вид. 2-е 30 коп. Про колективне та групове читання. 30 коп. Коротка методика географії. 50 коп. Книжки до колективного й позашкільного читання. Т. Бердулян. Дай Боже одорова корою 25 коп. С. Черкасено. Маленький Горбань 25 коп. Гараськів Великдень. 25 коп. Борьонько. 30 коп. Безиртульня. 35 коп. у шахтарів. Як працюють на шахтах. (Друкуються). А. Чехов. Віколюбий. Перекл. Ю. Русов. 25 коп.

Ю. Русов. Земляводні тварини. 30 коп. Про планети. (Гадів). 25 коп. Ю. Сірий. Світлова малярська. 30 коп. Дивовижні рослини. Вид. 2-е 30 коп. Про горобця, славного молодця. Вид. 2-е 30 коп. Ю. Сірого. 30 коп. Вул. чабавський п'єс. 30 коп. Т. Шевченка. Тарасова віч. Іван Підкова. Тамаша. 50 коп. Біографічна бібліотека. Гр. Кова-енко Коломацький. Хто такий Тарас Шевченко. 50 коп. Гетьманець. Поет-Народолобець. (Навло Граб.) 50 коп. Славний Лидарь. (Вайда) 6. коп. Батько української поезії. (Кітчик-Осоловський). (Друк.) Наві перші народолобці і письменники-поети. (Друк.) В. Кривусів. Великий музикант. (М. Лисенко). (Друкуються). (Дальші випуски готуються до друку). По-за серіями. Ю. Сірий. Про Світ Божий. 2-50 коп. Я. Ченіга. Арифметичні правила. Вид. 2-е 1 кр 50 коп. Бр. Грім. Казки. Російсько-українські видання в 2-х видахках томах і окремими випусками. Переказав до української С. Черкасено. Малюнки і кольорові відтиснення на обх. тамах художника І. Бурача. (Друкуються). Виданнями має на складі всі книжки яшних київських і почаст провіанціальних видав. Видавничтво складає бібліотеку. Замовлення приймаються на Головному Складі Видавництва. (Київ, Бесарабка 2) і в Харківській Книгарні „Дзвін“ (Харків, Петровський пр. 18). Самовлення виконуються по черзі. Коли грапляється заганяня, то звичайно через безладдя на записках. 7—1169—3

Видовицтво „ДЗВІН“ і „Українська Школа“.

Винниченко. Твори I-XV т.т. (Друкуються). Панава М. а. Комедія. 2 карб. Чорна Пантера. П'єса 2-50 к. Базар. П'єса. (Друкуються). Маркович. Твори. Том перший. 4-50 к. Твори. Том другий. (Друкуються). Черкасено. Казка старого млина. Драма. Вид. 2-е 1-35 к. Хуртовина. Драма. Вид. 2-е 2 карб. Петро Стах. Поезія. Том перший. (Друк.) Універсальна бібліотека „Дзвін“. Тагор. „Садовник“. Поезія. Перекл. Ю. Сірий. 2 кара. В. Еленбоген. Вагнер і пролетаріат. 40 коп. А. Дунацький. Пролетаріат і Мистецтво. Готуються до друку дальші випуски. Українська Педагогічна бібліотека. С. Черкасено. Шевченко й діти. Шевченко педагогом. Вид. 2-е 25 коп. Я. Ченіга. Самовиховання вчителя. Вид. 2-е 30 коп. Методичні замітки до навчання по згукуюму методу. 40 коп. Вільна Школа. 1 карб. Письмо в школі. (Друкуються). С. Панасенко. В сучасній школі. Вид. 2-е 25 коп. Рувьва. Нова Школа. Вид. 2-е 30 коп. Про колективне та групове читання. 30 коп. Коротка методика географії. 50 коп. Книжки до колективного й позашкільного читання. Т. Бердулян. Дай Боже одорова корою 25 коп. С. Черкасено. Маленький Горбань 25 коп. Гараськів Великдень. 25 коп. Борьонько. 30 коп. Безиртульня. 35 коп. у шахтарів. Як працюють на шахтах. (Друкуються). А. Чехов. Віколюбий. Перекл. Ю. Русов. 25 коп.

Ю. Русов. Земляводні тварини. 30 коп. Про планети. (Гадів). 25 коп. Ю. Сірий. Світлова малярська. 30 коп. Дивовижні рослини. Вид. 2-е 30 коп. Про горобця, славного молодця. Вид. 2-е 30 коп. Ю. Сірого. 30 коп. Вул. чабавський п'єс. 30 коп. Т. Шевченка. Тарасова віч. Іван Підкова. Тамаша. 50 коп. Біографічна бібліотека. Гр. Кова-енко Коломацький. Хто такий Тарас Шевченко. 50 коп. Гетьманець. Поет-Народолобець. (Навло Граб.) 50 коп. Славний Лидарь. (Вайда) 6. коп. Батько української поезії. (Кітчик-Осоловський). (Друк.) Наві перші народолобці і письменники-поети. (Друк.) В. Кривусів. Великий музикант. (М. Лисенко). (Друкуються). (Дальші випуски готуються до друку). По-за серіями. Ю. Сірий. Про Світ Божий. 2-50 коп. Я. Ченіга. Арифметичні правила. Вид. 2-е 1 кр 50 коп. Бр. Грім. Казки. Російсько-українські видання в 2-х видахках томах і окремими випусками. Переказав до української С. Черкасено. Малюнки і кольорові відтиснення на обх. тамах художника І. Бурача. (Друкуються). Виданнями має на складі всі книжки яшних київських і почаст провіанціальних видав. Видавничтво складає бібліотеку. Замовлення приймаються на Головному Складі Видавництва. (Київ, Бесарабка 2) і в Харківській Книгарні „Дзвін“ (Харків, Петровський пр. 18). Самовлення виконуються по черзі. Коли грапляється заганяня, то звичайно через безладдя на записках. 7—1169—3

Видовицтво „ДЗВІН“ і „Українська Школа“.

Винниченко. Твори I-XV т.т. (Друкуються). Панава М. а. Комедія. 2 карб. Чорна Пантера. П'єса 2-50 к. Базар. П'єса. (Друкуються). Маркович. Твори. Том перший. 4-50 к. Твори. Том другий. (Друкуються). Черкасено. Казка старого млина. Драма. Вид. 2-е 1-35 к. Хуртовина. Драма. Вид. 2-е 2 карб. Петро Стах. Поезія. Том перший. (Друк.) Універсальна бібліотека „Дзвін“. Тагор. „Садовник“. Поезія. Перекл. Ю. Сірий. 2 кара. В. Еленбоген. Вагнер і пролетаріат. 40 коп. А. Дунацький. Пролетаріат і Мистецтво. Готуються до друку дальші випуски. Українська Педагогічна бібліотека. С. Черкасено. Шевченко й діти. Шевченко педагогом. Вид. 2-е 25 коп. Я. Ченіга. Самовиховання вчителя. Вид. 2-е 30 коп. Методичні замітки до навчання по згукуюму методу. 40 коп. Вільна Школа. 1 карб. Письмо в школі. (Друкуються). С. Панасенко. В сучасній школі. Вид. 2-е 25 коп. Рувьва. Нова Школа. Вид. 2-е 30 коп. Про колективне та групове читання. 30 коп. Коротка методика географії. 50 коп. Книжки до колективного й позашкільного читання. Т. Бердулян. Дай Боже одорова корою 25 коп. С. Черкасено. Маленький Горбань 25 коп. Гараськів Великдень. 25 коп. Борьонько. 30 коп. Безиртульня. 35 коп. у шахтарів. Як працюють на шахтах. (Друкуються). А. Чехов. Віколюбий. Перекл. Ю. Русов. 25 коп.

Ю. Русов. Земляводні тварини. 30 коп. Про планети. (Гадів). 25 коп. Ю. Сірий. Світлова малярська. 30 коп. Дивовижні рослини. Вид. 2-е 30 коп. Про горобця, славного молодця. Вид. 2-е 30 коп. Ю. Сірого. 30 коп. Вул. чабавський п'єс. 30 коп. Т. Шевченка. Тарасова віч. Іван Підкова. Тамаша. 50 коп. Біографічна бібліотека. Гр. Кова-енко Коломацький. Хто такий Тарас Шевченко. 50 коп. Гетьманець. Поет-Народолобець. (Навло Граб.) 50 коп. Славний Лидарь. (Вайда) 6. коп. Батько української поезії. (Кітчик-Осоловський). (Друк.) Наві перші народолобці і письменники-поети. (Друк.) В. Кривусів. Великий музикант. (М. Лисенко). (Друкуються). (Дальші випуски готуються до друку). По-за серіями. Ю. Сірий. Про Світ Божий. 2-50 коп. Я. Ченіга. Арифметичні правила. Вид. 2-е 1 кр 50 коп. Бр. Грім. Казки. Російсько-українські видання в 2-х видахках томах і окремими випусками. Переказав до української С. Черкасено. Малюнки і кольорові відтиснення на обх. тамах художника І. Бурача. (Друкуються). Виданнями має на складі всі книжки яшних київських і почаст провіанціальних видав. Видавничтво складає бібліотеку. Замовлення приймаються на Головному Складі Видавництва. (Київ, Бесарабка 2) і в Харківській Книгарні „Дзвін“ (Харків, Петровський пр. 18). Самовлення виконуються по черзі. Коли грапляється заганяня, то звичайно через безладдя на записках. 7—1169—3

Видовицтво „ДЗВІН“ і „Українська Школа“.

Винниченко. Твори I-XV т.т. (Друкуються). Панава М. а. Комедія. 2 карб. Чорна Пантера. П'єса 2-50 к. Базар. П'єса. (Друкуються). Маркович. Твори. Том перший. 4-50 к. Твори. Том другий. (Друкуються). Черкасено. Казка старого млина. Драма. Вид. 2-е 1-35 к. Хуртовина. Драма. Вид. 2-е 2 карб. Петро Стах. Поезія. Том перший. (Друк.) Універсальна бібліотека „Дзвін“. Тагор. „Садовник“. Поезія. Перекл. Ю. Сірий. 2 кара. В. Еленбоген. Вагнер і пролетаріат. 40 коп. А. Дунацький. Пролетаріат і Мистецтво. Готуються до друку дальші випуски. Українська Педагогічна бібліотека. С. Черкасено. Шевченко й діти. Шевченко педагогом. Вид. 2-е 25 коп. Я. Ченіга. Самовиховання вчителя. Вид. 2-е 30 коп. Методичні замітки до навчання по згукуюму методу. 40 коп. Вільна Школа. 1 карб. Письмо в школі. (Друкуються). С. Панасенко. В сучасній школі. Вид. 2-е 25 коп. Рувьва. Нова Школа. Вид. 2-е 30 коп. Про колектив